

Objektivace a subjekt (příslušný)

Velmi dobrým příkladem nesprávné objektivace je vztažení „přitažlivosti“ k hmotnému tělesu, jako by se třeba dvě hmotná tělesa navzájem nějak přitahovala, tj. jako by reagovala přímo na sebe a na své hmotnosti (říkalo se tomu „actio in distans“). Tato starší chyba byla potom (jakoby) „napravena“ tak, že hmotné těleso nevykonává žádný přímý vliv („přitažlivost“) na jiná tělesa, tj. fakticky je nepřitahuje, ale ve skutečnosti zakřivuje prostor kolem sebe. To ovšem znamená, že tento prostor musí být nějak „objektivován“: má-li být „působením“ hmotného tělesa nějaký „prostor“ zakřivován, znamená to, že tento dosud takto ještě nezakřivený prostor musí být pojat jako „objekt“, který je co do některých svých vlastností oním tělesem ovlivňován, tedy měněn. Tradiční (původně řecké, zejména aristotelské) chápání změny předpokládá, že taková změna může probíhat jen na povrchu něčeho, co zůstává nezměněno. Tak se ovšem zřetelně ukazuje, že ona „objektivace“ je vždy nerozlučně spojena s předpokladem něčeho trvalého, neměnného. To platí ovšem i pro samo hmotné těleso (jeden „objekt“), které vykonává určitý vliv či působení na prostor (druhý „objekt“). Proto se nutně dostáváme před problém, zda onen vliv na prostor (jako „objekt“) vykonává pouze ona neměnná složka tělesa, nebo zda jej vykonává složka proměnná; v prvním případě je nejasné, jak něco, co se nemění, může způsobovat jakoukoli změnu, v druhém případě je zase neprůhledné, jak by něco, co je proměnné, mohlo mít vliv na neproměnnou složku druhého „objektu“. Takže zbývá jediná možnost: oba „objekty“ ve svých neproměnných složkách zůstávají neovlivněné, takříkajíc navzájem netečné, a ovlivňují se jen složky proměnlivé. A opět se tu před nás staví otázka, jak může něco proměnlivého ovlivňovat něco jiného, také proměnlivého, aby bylo možno najít mezi obojím právě ten vztah ovlivnění, aniž bychom musili podniknout další „objektivující“ krok.

(Písek, 110505-1b.)